

УДК.636.034:631.162

НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ СТАД МОЛОЧНОГО СКОТАРСТВА ЯК ДОВГОСТРОКОВОГО БІОЛОГІЧНОГО АКТИВУ

*Хомут І.С., доктор с.-г. наук, старший науковий співробітник, доцент
Одеський інститут агропромислового виробництва НААНУ*

*Кононенко І.В., магістрант
Одеський державний аграрний університет*

В статті викладено теоретичні розробки по економічному обґрунтуванню удосконалення господарсько-біологічних одиниць – стад молочної худоби на основі нових підходів до селекції як популяції та бухгалтерського обліку як до «довгострокових біологічних активів» з основним поголів'ям корів і бугаїв-плідників і поточкових біологічних активів – молодняку різновікових груп для ремонту стад. Ставиться задача щодо реальності методології обліку в молочному скотарстві по ефективності його удосконалення .

Ключові слова: стадо, селекція, генотипи, удосконалення, функції стада, товаротворення, довгострокові та поточні «біологічні активи», бухгалтерський облік, методологія.

Тваринництво в комплексі з життєдіяльністю людини виступає основним елементом забезпечення виробництва продуктів тваринної групи. Його галузь – скотарство є джерелом надходження молока та м'яса. Таку функцію виконує, як самостійна галузь великої рогатої худоби – молочне скотарство та виступає основним засобом виробництва продукції, навіть в більш широкому асортименті.

В історичному плані галузь скотарства здійснила шлях розвитку від дикої форми існування в природі до сучасних високопродуктивних біологічних формувань – порід. На сучасному етапі молочні породи достатньо різноманітні як у фенотиповому, так і генотиповому відношенні та займають або розповсюджені у відповідних еколого-територіальних зонах. З урахуванням останнього факту їх вважають і популяціями, як сукупність особин одного біологічного виду, об'єднаних місцем та часом проживання. Основу ж популяції складають генотипи, тобто варіанти комбінації генів, що закладено в ДНК усіх особин.[1]

Структура популяції може мати різну складність, яка визначається різноманітністю та характером зв'язків між особинами та їх групуваннями – стадами, в керованих людиною умовах. В останніх – це умовах одомашнення, велика рогата худоба, зокрема молочна, інтегрована породами. Створення заводських порід домашніх тварин зумовлюється соціально-економічними чинниками суспільства. Під їх впливом формуються об'єднання, які характеризуються специфічним поєднанням як зовнішніх, так і внутрішніх ознак.

Процес удосконалення порід за корисно-доцільними ознаками здійснюється як шляхом внутрішньопородного розведення, так і міжпородного схрещування і, навіть, гібридизації. А це означає, що здійснюються керовані процеси породотворення та функціонування, які відбуваються через їх структурні одиниці.

Вихідною, нижчою ланкою породи, як і будь-якого виду, є одиничні особини, що об'єднані в групи, які трактуються етологами «організованими спільнотами-стадами» [4].

Основи стада закладені в природі і пов'язані з формами життя тварин: одиночний, що часто переходить в одиночно-сімейний та груповий-колонійний або стадний [3].

Мотивом, що спонукає тварин до стадності виступає потреба спільного проявлення адаптивних функцій у взаємовідносинах з середовищем. У створенні стад домашніх тварин хоч і закладена біологічна їх потреба до групування, мотивом виступає виробнича доцільність, що визначається людиною. Її діяльність поміняла тут багато принципів існування стада в природних умовах. В таких стадах глибоко та всебічно змінюється етологічна структура за рахунок: статевовікового співвідношення, керованого відтворення, підвищення концентрації тварин та спеціально постійного їх спільного утримання, раннього відділення молодняка від матерів та довільного розриву соціальної поведінки.

Стада домашніх тварин, наприклад стада молочної худоби, мають певне призначення: господарсько-зоотехнічне, селекційне та виконують функції: біологічної одиниці виду; найменшої одиниці популяції; структурної одиниці породи; технологічної одиниці з виробництва основного виду продукції; елементарної одиниці планування селекційно-племінної роботи; селекційної одиниці здійснення селекційного процесу; одиниці селекційного підбору; бугаєвідтворювальної одиниці; бази випробування плідників за якістю нащадків.

Відносно породи стада виступають її структурними одиницями, на основі яких проходить: створення, становлення, функціонування, удосконалення та еволюція в напрямку часткової втрати свого народногосподарського значення, що складає основу для створення на її базі нової породи. Тобто тут відбувається увесь породоутворювальний процес.

І якщо стадо тільки у двох своїх функціях: відносно виду тварин та технології виробництва продукції, не стосується породотворного процесу, то в усіх останніх воно їх виконує. Усвідомлення такої значущої ролі стада у функціонуванні породи, а через неї і у виробництві продукції, спонукає нас повернутися до нього, бо як указують Зубець М.В. та Буркат В.П. (1996) «роль стада незаслужено принижена».

Одночасно ж з цим, племінні стада (племінних заводів, племінних репродукторів) виконують функцію центральної ланки породи і, на думку провідних спеціалістів зоотехнічної науки, вона без них просто не може існувати.

В заводських стадах відбувається основна робота з породою: оцінка; відбір та підбір тварин; вирощування ремонтного поголів'я бажаного типу; практична реалізація генотипу; закладаються та створюються і селекціонуються лінії, котрі через інші стада розмножуються, удосконалюються; формуються заводські родини. Окрім того, заводські стада виступають регенераторами

заводських типів, а в конгломераті з іншими формують зональні внутрішньопородні типи.

Багаторічні дослідження (Хомут І.С. 1996) забезпечили формулювання основних положень та напрямків практичної системи селекційно-племінної роботи в стаді молочної худоби:

- гранично допустима мінімізація селекціонованих ознак молочної худоби;
- диференціація селекціонованих ознак в молочному стаді на головні, побіжні та забезпечуючі;
- використання в якості принципів, але орієнтованих, усереднених (середньостадних або середньопопуляційних) рівнів, а також кореляційних зв'язків при цьому;
- постійне забезпечення частки генетичної мінливості в стаді за рахунок міграції та генної комбінації шляхом регулювання у використанні плідників, препотентних поліпшувачів;
- зміщення центру селекції в стаді з повновікового контингенту на ремонтних тварин до оцінки і відбору первісток за показниками власної продуктивності;
- введення на усіх етапах онтогенезу особин стаду, як забезпечуючого
- формування зв'язку «генотип-середовище» на ранніх стадіях та взаємодії їх на стадії продуціювання.

Уяснивши багатогранну роль та функцію стада в породотворенні, породоведенні, породоудосконаленні, що є важливим, необхідно відмітити і його роль в товаростворенні засобів існування, що в господарській діяльності людини є основоположним. По бухгалтерському обліку стадо проходить довгостроковим біологічним активом тваринництва.

Методологічні засади організації даних бухгалтерського обліку про біологічні активи тваринництва та отримані в процесі їх біологічних перетворень додаткові активи і сільськогосподарська продукція регламентуються: П(С)БО 30 «Біологічні активи» (Наказ Мінфіна №817 від 18.11.2005 р.) та інструкцією «Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку біологічних активів» (Наказ Мінфіна №1315 від 29.12.2006 р. та змінами за наказом №1524 від 12.12.2008 р.).

До довгострокових біологічних активів (ДБА) згідно Положення (стандарту) 30 «Біологічні активи» відносяться: основне стадо тварин, зокрема молочної худоби, корови та бугаї-плідники.

Біологічні активи, придбані за плату, оприбутковуються за первісною вартістю, яка складається з витрат, понесених підприємством для їх отримання, доведення до стану, в якому вони придатні для використання із запланованою метою. Первісна вартість безоплатно отриманих біологічних активів дорівнює їх дійсній вартості поточних біологічних активів.

Формування ДБА (основного стада) відбувається за рахунок поточних біологічних активів, зокрема в молочних стадах ремонтних теличок, або нетелів. Облікова вартість ремонтних тварин стада придбаних та власного вирощування буде різною. Розбіжність у вартості сформована за рахунок додавання вартості племінної цінності придбаних тварин та неврахування її

при оцінці особин власного виробництва, що складає основу розрахунків економічної ефективності отримання продукції стад молочної худоби шляхом нового підходу до елементів

бухгалтерського обліку і розробки методів зниження її собівартості.

Висновки. Відмічено з питань формування напрямків, шляхів, методів удосконалення стад в галузі молочного скотарства наявність ще багато дискусійних питань. Стосуються вони і з розподілення стада на довгострокові та поточні біологічні активи. Останні ж функціонують як фундамент формування довгострокових біологічних активів, тобто біологічним підґрунтям і утримуються за рахунок надходження коштів за основний продукт – молоко. Тому, першочерговим завданням виступає приведення до реальності методології обліку в галузі за участю спеціалістів з тваринництва.

ЛІТЕРАТУРА

1. Общие методы анализа биологических систем. Под ред. Н. Н. Любимова. Кн. 1. – Київ: Вища школа, 1980. – 239 с.
2. Хомут И.С. Стадо сельскохозяйственных животных: Монография. – Одесса, 1996. – 160с.
3. Наумов Н.П. Экология животных. – М.: Высшая школа, 1963. – 618 с.
4. Баскин Л.М. Одомашнивание стадных животных // Природа. – 1970. – №7. – С.82-87.
5. Зубець М.В., Буркат В.П. Наукові основи породотворного процесу в молочному і м'ясному скотарстві на сучасному етапі // Тваринництво України. – 1996. – №1. – С.5-6.
6. П(С)БО 30 «Біологічні активи». Наказ Міністерства фінансів України. №817, 18.11.2005 // www.visnuk.com.ua

Хомут И.С., Кононенко И.В. Направления усовершенствования стад молочного скотоводства как долгосрочного биологического актива.

В статье изложены теоретические разработки по экономическому обоснованию совершенствования хозяйственно-биологических единиц - стад молочного скота на основе новых подходов к селекции как популяции и бухгалтерскому учету как «долгосрочных биологических активов» с основным поголовьем коров и быков-производителей и поточных биологических активов - молодняка разновозрастных групп для ремонта стад. Ставится задача по реальности методологии учета в молочном скотоводстве по эффективности его совершенствования.

Ключевые слова: стадо, селекция, генотипы, усовершенствование, функции стада, товаропроизводство, долгосрочные и поточные «биологические активы», бухгалтерский учет, методология.

Khomut I.S., Kononenko I.V. Areas of improvement herds dairy cattle as a long term biological actives.

The article presents theoretical developments in economic fundamental improve economic and biological units - dairy cattle herds on the basis of new approaches to accounting as a "long-term biological actives" with the main livestock of cows and bulls-sires and flow of biological actives - for youngsters aged groups repair herds. The problem about the reality of accounting methodologies in dairy cattle breeding performance of its improvement.

Key words: herds, selection, genotype, improvement, the functions of herds, commodity production long-term and current "biological assets", accountancy, methodologies.